

ב"ה

הלכות פסח

שואלין ודורשין בהלכות החג

כיתה:

שם:

המקור בתורה: "ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח... ובחמישה עשר לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל" (פרשת פנחס כ"ח, טז-יז)
תאריך: ט"ו- כ"א ניסן (שבעה ימים)

חודש ניסן:

שלושים יום קודם החג:

בזמן שביהמ"ק היה קיים תקנו חכמים שיתחילו ללמוד הלכות חג הפסח שלושים יום לפני החג. זאת אומרת שמפורים יתחילו ללמוד הלכות פסח.

מעות חיטים-קמחא דפסחא:

מנהג מקובל בכל ישראל שכל קהילה וקהילה גובה מחבריה "מעות חיטים" (=כסף לחיטה, למצות) לפסח כדי לחלקם לעניי העיר עבור קניית המצות ואם נותר כסף ממעות החיטים, יתנוהו לעניים עבור שאר צרכי החג.

מנהגי חודש ניסן:

« בכל חודש ניסן אין אומרים תחנון.

« אין מתענים בכל חודש ניסן.

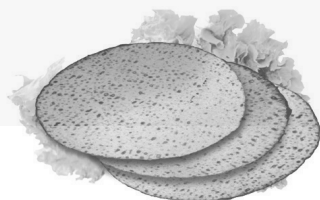
« נוהגים מראש חודש (א' ו"ג) לקרוא (אחר תפילת שחרית) פרשת הנשיאים, בכל יום נשיא אחד וביום י"ג אומרים מ"זאת חנוכת המזבח" עד "כך עשה את המנורה".

דוגמא: א' ניסן-נשיא יהודה, ב' ניסן-נשיר יששכר וכו'. אחר אמירת הנשיא אומרים יהי רצון הנדפס בסידור.

ברכת האלנות:

היוצא בימי ניסן ורואה אילנות המוציאים פרי צריך לברך: " ברוך אתה אדוני-אלהינו מלך העולם, שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות, ליהנות בהם בני אדם".

ואינו מברך אלא פעם אחת בשנה.

שבת הגדול:

השבת שלפני פסח נקראת שבת הגדול. בפסח מצריים נתבקשו ישראל לקחת שה (שהיה אלילים של מצרים) ולקשרו למיטותיהם, כשראו זאת בכורי מצרים שאלו את בני"י לפשר הדבר ענו להם בני"י: קרבן פסח הוא ל-ה' ובעוד כמה ימים יהרוג את בכורי מצרים. הלכו הבכורים המצרים לאבותיהם ולפרעה ובקשו כי ישלחו את ישראל ממצרים וכשלא רצו עשו בכורי מצרים מלחמה והרגו הרבה מן המצרים וכל זה היה בתאריך י' ניסן בשבת לפני היציאה ממצרים. וזה שאמר הכתוב "למכה מצריים בבכוריהם (שהקב"ה היכה את המצרים ע"י בכוריהם) וקבעו חכמים נס זה בשבת לזכרון לדורות וקראוהו "שבת הגדול".

« נוהגים שבשבת הגדול דורש הרבה לפני הקהל הלכות פסח ואומר לפניו דברי תודה.

« בשבת הגדול אחרי תפילת מנחה אומרים בנוסח ההגדה מ"עבדים היינו" עד "לכפר על עוונותינו"- לפי שבשבת זו הייתה התחלת הגאולה והניסים.

בדיקת חמץ:

זמן הבדיקה:

י"ג בניסן, בלילה שלפני ערב פסח בודקים את החמץ וחייבים לבדוק מיד בתחילת הלילה זאת אומרת בצאת הכוכבים.

היכן בודקים?

« כל מקום שיש לחוש שמא הכניסו לתוכו חמץ באקראי צריך בדיקה. לפיכך כל חדרי הבית, העליה, המרתף והחנות שיש לחוש שהכניסו לתוכם חמץ צריכים בדיקה. (יש לבדוק עגלת ילדים, מכונית, ילקוט וכדו')

« כל חדר הצריך בדיקה יש לנקותו קודם הבדיקה כדי שיהיה קל לבדוקו.

כמו כן יש לכבד תחת המיטות שמא נתגלגל לשם מעט חמץ ונוהגים לכבדם ביום י"ג כדי שיוכל לבקוד את הבית בתחילת ליל י"ד.

« יש לבדוק בחורים, בסדקים, במחבואות ובפינות. בודקים בחורים רק עד מקום שידו מגעת והשאר די לו בביטול.

« נוהגים לגרד הספסלים, הכסאות והכתלים שנגע בהם חמץ, ואם יש חמץ בסדק שאינו יכול להגיע אליו יטיחו במעט טיט.

« כן יש לבדוק ולנער את כיסי הבגדים שלו ושל הילדים משום שלפעמים מכניסים בהם חמץ, ואין לבודקם בליל י"ד שהרי למחר כשיאכל חמץ אפשר שיחזור ויכניס בהם חמץ, אל יבדקם בערב פסח בשעת הביעור.

סדר הבדיקה וברכתה:

« את החמץ שצריך לאכול לאחר הבדיקה ולמחרת בבוקר יש להצניע ולשמור שלא יתפזר ע"י ילדים קטנים או עכברים וכדו'.

« נוהגים להניח 10 פתיחי חמץ קשה במקומות שונים בבית, כשכל אחד מהם עטוף בפיסת נייר, כדי שלא יתפורר ומניחים אותם זמן מה לפני הבדיקה כדי שימצאם הבודק.

« בודקים לאור נר שעוה יחיד וע"י נוצת עוף, את החמץ שמוצאים מניחים בשקית נייר.

« לפני שיתחיל לבקוד יברך: " ברוך אתה אדוני-אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו, וציוונו על ביעור חמץ".

« לא מדברים בין הברכה לתחילת הבדיקה אפילו מענייני הבדיקה, ונכון שלא ישיח מענייני הבדיקה כל זמן הבדיקה.

« לאחר שסיים את הבדיקה ישים את הנוצה, שאריות הנר ואת החמץ שנמא בתוך שקית נייר ויקשור אותה היטב בחוט.

« מייד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שנמצא ברשותו ולא מצאו בבדיקה, ע"י שאומר: "כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשותי דלא חמיתיה ודלא בערתיה ודלא ידענא ליה לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא".

פירוש: כל חמץ ושאר שיש ברשותי שלא ראיתיו ושלא בערתיו ושלא ידעתיו, יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ.

« את החמץ שמצא שומרו עד ליום המחרת לשריפת חמץ.

מכירת חמץ:

זמנה: עד י"ד ניסן (סוף שעה חמישית זמנית - 11:34 בבוקר)

ישראל שיש לו ברשותו חמץ בפסח, עובר בכל רגע ורגע על בל יראה ובל ימצא, והחמץ אסור בהנאה* לעולם, ואפילו ביטלו קודם פסח. לכן מי שיש לו חמץ רב ורוצה למכרו לנכרי, מותר למכרו לפני פסח בשעה שהחמץ עדיין מותר בהנאה.

* 'הנאה' משמעותה להפיק תועלת מהחמץ. למשל, למכור ולהרוויח כסף או לתת לבעל חיים שברשותי לאכול מהחמץ וכך לחסוך מעצמי לקנות לו אוכל וכדומה).

כיצד מוכרים?

עושים את הרב לשליח שלנו למכירת החמץ, והרב מוכר לגוי את החמץ.

תענית בכורים:

« הבכורים (הבנים) מתענים בערב פסח (י"ד ניסן) זכר לנס שנצלו ממכת בכורת.

« נוהגים שהאב מתענה במקום בנו הבכור כשהוא קטן עד שיגדל ויתענה בעצמו.

« בדורינו נוהגים לערוך אחר התפילה סיום מסכת בבית הכנסת ומתקבצים הבכורים לפני המסיים ושומעים ומצטרפים לסיומו. עושים סעודה ואוכלים בה הבכורים שנמצאים שם. ואח"כ מותרים לאכול כל היום.

אכילת חמץ:

סוף זמן אכילת חמץ בי"ד בבוקר. (10:28)

ביום י"ד לאחר סוף זמן אכילת חמץ ועד ליל הסדר אסור לאכול חמץ ולא מצה! מצה אסור לאכול מעלות השחר, אלא רק בליל הסדר.

ביעור חמץ

בערב פסח בבוקר, לאחר סיום אכילת החמץ, יש לבער את החמץ הנוטר = לשרוף את החמץ. ניתן לבער עד השעה 11:34 (סוף השעה החמישית "הזמנית" מהבוקר). לאחר הביעור יש לומר את נוסח "כל חמירא" השני, (ראה בסידור), וכן את תפלת "יהי רצון" שכתובה שם.

חמץ בפסח ולאחר הפסח:

« המוצא חמץ בביתו בחול המועד יוציאנו וישרפנו. »
« אם יש בו כמות כזית (27 גרם) יברך תחילה על ביעור חמץ. (כמו הברכה שפני בדיקת חמץ) »

« באם מצא חמץ ביום טוב ראשון או ביום טוב שני או בשבת אסור לגעת בו משום שהוא מוקצה ולכן צריך לכסותו בכלי, וצריך לשורפו במוצאי שבת, ואם יש בו כמות כזית יברך תחילה על ביעור חמץ. »

« **שימי לב:** חמץ שנמצא ביו"ט שני של פסח שורפו במוצאי החג **ללא ברכה** אפילו שיש בו כזית (מכיוון שאין זמן זה חג הפסח). »

« **אסור** לקנות ולהנות מחמץ מיהודי שלא מכר את החמץ בפסח ולכן יש לשאול כל בעל מכולת וכו' אם מכר את החמץ בפסח, **כי גם לאחר הפסח** אסור להנות מחמץ שהיה שייך לישראל בפסח »

הדלקת נרות:

ביום טוב ראשון של פסח מדליקים נרות מברכים:

1. להדליק נר של יום טוב

2. שהחיינו

השנה - כשיום טוב ראשון של פסח חל בשבת, מברכים:

1. להדליק נר של שבת ושל יום טוב

2. שהחיינו

ליל הסדר - י"ד ניסן בלילה:

מצת מצוה-מהי? - המצות שיוצא בהם ידי חובתו בליל סדר.

« בליל הסדר יש להקפיד לאכול כמות של שלוש כזיתים מצה. (3X27 גרם)

אחד ל: מוציא מצה

שני ל: כורך

שלישי ל: אפיקומן

« בשתיית 4 כוסות יש להקפיד לשתות יין או מיץ

ענבים בכל פעם כמות של רביעית, זאת אומרת 86 גרם.

« בקריאת שמע שעל המיטה קוראים רק את הפרשה הראשונה "שמע" והמפיל. כי לילה זה הוא לילה המשומר ממזיקין.

העברה מאש לאש:

אסור ליצור אש חדשה ביו"ט כגון להצית גפרור וכדו', אלא, יש להדליק מאש הדולקת מלפני יו"ט. אם מעבירים אש באמצעות גפרור וכדו' יש להזהר לא לכבותו.

השנה, כאשר פסח חל בשבת, כמובן שאסור להדליק אש מאש!

הוספות בתפילה ובברכת המזון:

« ביום טוב ראשון אומרים הלל שלם ויעלה ויבוא.

« בחול המועד ביום טוב שני אומרים חצי הלל ויעלה ויבוא.

מוריד הטל:

בתפילת מוסף של יו"ט ראשון של פסח מתחילים לומר מוריד הטל במקום "מוריד הגשם" ובחול המועד אומרים בברכת ברך "ותן ברכה" במקום ותן טל ומטר.

שביעי של פסח-כ"א ניסן:

מדוע הוגגים?

« שביעי של פסח הוא היום השביעי לאחר יציאת מצרים וביום זה היה לנו את נס קריעת ים סוף.

« מדליקים נרות חג בערב שביעי של פסח (כ' ניסן) ומברכים: להדליק נר של יום טוב.

« נוהגים להשאר ערים בליל שביעי של פסח. (הגברים)

« רבינו הבעש"ט היה נוהג לאכול סעודה שלישית ביום האחרון של פסח, והיה קורא לסעודה זו "סעודת משיח", משום שביום זה מאיר גילוי הארת משיח. גם בזמנינו נוהגים לערוך בשביעי של פסח סעודה זה אחר תפילת מנחה (לפני השקיעה) ואוכלים כזית מצה ושותים ארבע כוסות.

עירוב תבשילין

השנה יחול שביעי של פסח ביום שישי ומיד למחרת שבת קודש.

כיצד נכין אוכל לשבת? הרי אסור להכין מיו"ט לשבת?!

כיצד נדליק נר שבת?

לשם כך יש לערוך "עירוב תבשילין":

סדר עירוב תבשילין

כאשר יום השבת חל מיד לאחר יום טוב. עלינו לערוך "עירוב תבשילין" כדי להתיר את הבישול (בדרכים המותרות ביום טוב) ביום שישי. לקראת השבת.

העירוב נערוך בערב החג. עבור העירוב יש להכין מזון מבושל (בשר או דגים בנפח 27 סמ"ק) וכן מצה שלימה. יש לשמור את העירוב עד לאחר סיום הבישולים לשבת.

יש לומר:

"ברוך אתה אד-ני אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציונו
על מצות עירוב"
"בעירוב הזה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נר
ולתקן ולעשות כל צרכינו מיום טוב לשבת."

* רצוי לאכול את ה"עירוב" בשבת

ספירת העומר:

במוצאי יו"ט ראשון של פסח ז"א ב-ט"ו ניסן בלילה
מתחילים לספור ספירת העומר, עד חג השבועות.

דיני ספירת העומר:

« יספור בעמידה

« שכח לספור בלילה יספור **ביום**

(ומחרת בלי ברכה וימשיך לספור בשאר הלילות עם ברכה.)

« שכח לספור בלילה וגם ביום ימשיך לספור בשאר הלילות בלי ברכה.

חול המועד:

בימי חול המועד צריך להרבות בשמחה ובסעודה לכבודו של החג. ישנם
מס' דברים שאין לעשותם בחול המועד:

« להסתפר, לקצוץ ציפורנים ולתפור.

« לכתוב- אין לכתוב אלא רק אם העניין דחוף וכו' בשינוי.

« כיבוס- לצורך תינוקות וילדים קטנים מותר.

י"ט שני של גלויות:

בחוץ לארץ עושים כל יום טוב שני ימים, לכן מתווסף יום שני לחג (הראשון) של סוכות, יום נוסף לשמיני עצרת (שמחת תורה), יום שני לחג (הראשון) של פסח, יום נוסף לשביעי של פסח (אחרון של פסח) ויום שני לחג השבועות. ר"ה בלבד הוא בן שני ימים גם בארץ ישראל.

אסרו חג:

היום שלמחרת 3 הרגלים שהוא עדין אסור (=קשור) לחג. מקורו של השם הוא מפסוק בתהילים "אסרו חג בעבותים", ממנו דרשו חז"ל שיש להוסיף יום אחד של חול על החג ולהרבות בו באכילה ושתיה של מצווה.

כדאי לדעת!

יש להקפיד על כשרות מהודרת בקניית מצרכים לפסח.

הנוהגים לאכול קטניות בפסח, צריכים להקפיד לברור היטב את הקטניות מחשש שיהיה מעורב בהם גרעיני דגן.

אוכל לחיות ולדגים- שיהיה כשר לפסח

טבעות שלשים איתן בצק וכדו'-טעונות הכשרה.

הנוטלים תרופות- לוודא את כשרותן.

פלסטלינה-חמץ!

מברשת שינים-להחליף

אודם וקרם ידיים-רצוי שיהיה הכשר.

עציצים מיובשים-לשים לב שאין גרגירי חיטה.

מפיונים לבנים-טעונים הכשר.

בערב פסח לפני חצות לקצץ ציפורנים.

בערב פסח לאחר סיום אכילת חמץ יש לצחצח שיניים.

יומן פסח ה'תשע"ט

כ"ב ניסן אסרו תג	כ"א ניסן שבועי של פסח	כ' ניסן ה' דחול המועד ערב שביעי של פסח	י"ט ניסן ד' דחול המועד	י"ח ניסן ג' דחול המועד	י"ז ניסן ב' דחול המועד	י"ז ניסן א' דחול המועד	ט"ו ניסן י"ט ראשון	י"ד ניסן ערב פסח	י"ג ניסן
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: הלל השלם	סוף זמן אכילת חמץ - 10:28 בבוקר	בדיקת חמץ (לאחר צאת הכוכבים)
ספירת העומר (8 לעומר)	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (1 לעומר)	סוף זמן מכירת/ שריפת חמץ - 11:34 בבוקר לאחר זמן זה אסור ליהנות מהחמץ.	אסור לאכול מצה עד ליל הסדר
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	הבדלה	אסור לאכול מצה עד ליל הסדר	השנה: הדלקת נרות הברכות: 1. להדליק נר של שבת ושל יום טוב 2. שהחיינו
ספירת העומר (7 לעומר)	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (2 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (3 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (4 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (5 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (6 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (7 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.
הבדלה	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	שחרית: חצי הלל, יעלה ויבוא	ספירת העומר (8 לעומר)	ליל הסדר קיום מצות אכילת מצה (בליל פסח דווקא).	קריאת שמע: פרשה ראשונה "שמע" והמפיל.